

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра загальнотехнічних дисциплін, технологій та цивільної безпеки

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВК 04 ЦИВІЛЬНА БЕЗПЕКА

Спеціальність 014 Середня освіта (Природничі науки)

Освітня програма другого (магістерського) рівня вищої освіти

Психолого-природничий факультет

2021 – 2022 навчальний рік

Робоча програма дисципліни «Цивільна безпека» для здобувачів вищої освіти
за спеціальністю 014 Середня освіта (Природничі науки)

Мова навчання: українська

Розробник: кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальнотехнічних
дисциплін, технологій та цивільної безпеки Глінчук Ю.О.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри загальнотехнічних
дисциплін, технологій та цивільної безпеки
Протокол від «31» серпня 2021 року № 8

Завідувач кафедри загальнотехнічних дисциплін, технологій та цивільної безпеки

(доц. Трофімчук В.М.)

Робочу програму схвалено навчально-методичною комісією факультету
Протокол від «1» вересня 2021 року № 5

Голова навчально-методичної комісії

психолого-природничого факультету

доц. Сяська І.О.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта/ Педагогіка	Вибіркова	
Модулів – 2	Спеціальність: 014 Середня освіта (Природничі науки)	Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: тези, презентація, моніторингові дані		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		2-й	2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 7	Освітній рівень: магістр	Лекції	
		20 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		10 год	6 год
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		50 год.	70 год.
		Індивідуальні завдання:	
		10 год.	
		Вид контролю:	
зал.	зал.		
Передумови для вивчення дисципліни: безпека життєдіяльності з основами охорони праці			

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Мета – формування у майбутніх фахівців компетентностей щодо забезпечення ефективного управління охороною праці та поліпшення умов праці з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу та міжнародного досвіду; усвідомлення здобувачами освіти нерозривної єдності успішної професійної діяльності з обов'язковим дотриманням усіх вимог безпеки праці у галузі діяльності; розвиток здатності творчо мислити, вирішувати складні проблеми інноваційного характеру й приймати продуктивні рішення у сфері цивільного захисту, з урахуванням особливостей майбутньої професійної діяльності та досягнень науково-технічного прогресу.

Завдання – забезпечення гарантії збереження життя, здоров'я і працездатності усіх суб'єктів діяльності, формування відповідальності у посадових осіб і фахівців за колективну та власну безпеку; засвоєння новітніх теорій, методів і технологій з прогнозування НС, побудови моделей їхнього розвитку, визначення рівня ризику та обґрунтування комплексу заходів, спрямованих на відвернення НС, захисту персоналу, населення, матеріальних та культурних цінностей в умовах НС, локалізації та ліквідації їхніх наслідків.

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У результаті вивчення дисципліни «Цивільна безпека» здобувачі вищої освіти мають оволодіти сукупністю загальних та фахових компетенцій щодо забезпечення власної і колективної безпеки за повсякденних та надзвичайних умов і

знати теоретико-методичні засади ефективного забезпечення охорони праці в галузі діяльності; методи та інструментарій моніторингу надзвичайних ситуацій, побудови моделей (сценаріїв) їх розвитку, оцінки їх соціально-економічних наслідків; алгоритми дій у разі виникнення надзвичайних ситуацій залежно від галузі діяльності.

вміти

у науково-дослідній діяльності:

- застосовувати сучасні методи дослідження та аналізу ризиків, загроз і небезпек на робочих місцях та при НС у середовищі існування;
- ставити завдання та організувати наукові дослідження з визначення загальних та професійних ризиків і загроз;
- інтерпретувати новітні досягнення в теорії та практиці управління безпекою у НС;

у технологічній діяльності:

- обґрунтовувати та розробляти безпечні технології (в галузі діяльності);
- проводити розслідування нещасних випадків та професійних захворювань;
- розробляти та проводити заходи щодо усунення причин нещасних випадків;
- проводити ідентифікацію, дослідження умов виникнення і розвитку НС та забезпечення скоординованих дій щодо їх попередження на об'єкті господарювання відповідно до своїх професійних обов'язків;

в організаційно-управлінській діяльності:

- впроваджувати організаційні і технічні заходи з метою поліпшення безпеки праці;
- враховувати положення законодавчих та нормативно-правових актів з охорони праці при виконанні виробничих та управлінських функцій;
- організовувати діяльність колективу з обов'язковим урахуванням вимог охорони праці та цивільного захисту;
- здійснювати управління діями щодо запобігання виникненню нещасних випадків та професійних захворювань;

- впроваджувати ефективний розподіл функцій, обов'язків і повноважень з охорони праці та цивільного захисту у виробничому колективі;
- оцінювати стан готовності підрозділу до роботи в умовах загрози і виникнення НС за встановленими критеріями та показниками.

у проєктній діяльності:

- розробляти і впроваджувати безпечні та здоров'язберігальні технології, здійснювати вибір оптимальних умов і режимів праці на основі сучасних технологічних та наукових досягнень в галузі охорони праці; проєктувати алгоритми дій у разі виникнення НС;
- обирати і застосовувати методик з прогнозування та оцінки обстановки в зоні НС, розраховувати параметри уражальних чинників джерел НС, що контролюються і використовуються для прогнозування, визначення складу сил, засобів і ресурсів для подолання наслідків НС;

у педагогічній діяльності:

- розробляти методичне забезпечення і проведення навчання та перевірки знань з питань охорони праці та цивільного захисту;

у консультаційній діяльності:

- надавати допомогу та консультації працівникам з практичних питань безпеки праці та цивільного захисту;
- контролювати виконання вимог охорони праці та цивільного захисту в організації.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні набути таких **компетентностей та досягти програмових результатів:**

ЗК2. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо на засадах сталого розвитку суспільства та поваги до прав і свобод людини.

ЗК7. Здатність відповідально ставитися до завдань і обов'язків, мотивувати людей до досягнення спільної мети.

СК5. Здатність формувати мотивацію до здоров'язбережувальної і природобезпечної діяльності, яка спрямована на безпеку та дотримання здорового способу життя.

ПРН16. Дотримуватися норм безпечної поведінки щодо себе, інших людей та збереження навколишнього середовища.

ПРН18. Розуміти сутність взаємозв'язків між природним середовищем, людиною й суспільством та пояснювати стратегію сталого розвитку і принципи збалансованого природокористування.

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1.

Змістовий модуль 1. Охорона праці в галузі

Тема 1. Міжнародні норми та законодавство України в галузі охорони праці

Соціальне партнерство (соціальний діалог) в галузі охорони праці. Соціальне партнерство як принцип законодавчого та нормативно-правового забезпечення охорони праці. Соціальний діалог в Європейському Союзі та Україні. Стандарт SA 8000 «Соціальна відповідальність». Стандарт ISO 26000 «Настанова по соціальній відповідальності». Вимоги до забезпечення охорони праці в контексті соціальної відповідальності. Охорона праці як невід'ємна складова соціальної відповідальності. Міжнародні норми соціальної відповідальності. Міжнародне співробітництво в галузі охорони праці. Основні напрямки міжнародного співробітництва в галузі охорони праці. Організація об'єднаних націй,

Міжнародна агенція з атомної енергії, Всесвітня організація охорони здоров'я та їх внесок у справу охорони праці. Міжнародна організація праці: її роль та структура. Охорона праці – частина соціальної політики ЄС. Закон України «Про охорону праці».

Тема 2. Основні законодавчо-правові засади охорони праці в галузі освіти

Провідні освітянські документи, в яких вказується на необхідність застосування здоров'язберігальних технологій стосовно здобувачів освіти. Показчик нормативно-правових актів з питань охорони праці в Україні. Державна політика в галузі охорони праці. Державне управління охороною праці. Обов'язки роботодавця з охорони праці. Державний нагляд за охороною праці. Громадський контроль за охороною праці. Стан охорони праці в Україні. Охорона праці жінок. Охорона праці неповнолітніх. Охорона праці інвалідів. Охорона праці педагогів. Відповідальність за порушення законодавства в галузі охорони праці та її види.

Тема 3. Система управління та контроль за охороною праці

Система управління охороною праці: її роль та завдання. СУОП у закладах освіти. Розподіл функціональних обов'язків з охорони праці працівників закладів освіти. Багатоступеневий контроль за станом охорони праці у закладах освіти. Посадові інструкції з охорони праці та безпеки життєдіяльності у закладах освіти: структура та призначення. Інструктажі з охорони праці та безпеки життєдіяльності та їх види. Орієнтовний перелік питань вступного інструктажу для працівників. Орієнтовний перелік питань вступного інструктажу для здобувачів освіти. Навчання та перевірка знань з охорони праці працівників освітніх закладів. Розділ «Охорона праці» колективної угоди. Типовий перелік документів з питань охорони праці в освітніх закладах. Перевірка охорони праці та безпеки життєдіяльності в освітніх закладах органами державного нагляду. Громадський контроль за охороною праці. Атестація робочих місць за умовами праці.

Тема 4. Чинники, що формують умови трудової діяльності.

Поняття виробничих чинників. Санітарно-гігієнічні, психо-фізіологічні, соціо-психологічні та естетичні чинники, що формують умови професійної діяльності. Особливості діяльності у системі «людина-людина». Професійні стреси. Комп'ютер як потенційна небезпека. Профілактика несприятливого впливу електромагнітного випромінювання. Профілактика впливу статичної електрики. Мікроклімат робочих приміщень. Медико-гігієнічні, адміністративно-технічні та ергономічні заходи організації безпечної роботи з комп'ютером. Режими праці та відпочинку при роботі з комп'ютером. Вимоги охорони праці до облаштування робочих місць у закладах освіти.

Практичне заняття № 1 «Стрес як негативний виробничий чинник»

Тема 5. Запобігання травматизму та професійної захворюваності в галузі.

Травматизм та його види: фізіологічний і психологічний. Мета та завдання розслідування нещасних випадків. Обов'язки роботодавця щодо розслідування нещасних випадків. Основні причини фізіологічного травматизму. Основні причини психологічного травматизму. Нещасні випадки, що кваліфікуються як виробничі. Обставини, за яких проводиться розслідування нещасних випадків. Спеціальне розслідування нещасних випадків.

Організація розслідування, склад комісій з розслідування, основні документи. Особливості розслідування та обліку нещасних випадків невиробничого характеру. Дослідження та профілактика професійного травматизму. Професійні хвороби педагогів: загальна характеристика. Професійні хвороби горла та голосового апарату та їх профілактика. Професійні хвороби серцево-судинної системи та їх профілактика. Професійні хвороби шлунково-кишкового тракту та їх профілактика. Професійні хвороби нервової системи та їх профілактика. Професійні хвороби опорно-рухового апарату та їх профілактика. Професійні хвороби ендокринної системи та їх профілактика. Варикозне розширення вен як професійна хвороба та його профілактика. Роль здорового способу життя у збереженні професійного здоров'я та довголіття. Завдання страхування від нещасного випадку. Фонд соціального страхування від нещасних випадків. Страхові експерти з охорони праці, їх функції і повноваження. Страхові тарифи. Страхові виплати. Обов'язки та права суб'єктів страхування від нещасних випадків.

Практичне заняття № 2 «Запобігання травматизму в галузі діяльності»

Практичне заняття № 3 «Професійні хвороби та їх профілактика»

Практичне заняття № 4 «Актуальні проблеми охорони праці в галузі освіти»

Модуль 2.

Змістовий модуль 1. Цивільний захист

Тема 6. Загальні засади цивільного захисту в Україні

Поняття цивільного захисту. Сили цивільного захисту населення в Україні. Єдина державна система ЦЗ. Цивільний захист об'єкта господарювання. Моніторинг небезпек, що можуть спричинити НС. Галузевий моніторинг небезпек. Ознаки НС. Основні НС та їх види. Об'єкти моніторингу.

Тема 7. Види цивільного захисту населення

Види цивільного захисту населення: інженерний, медичний, біологічний, радіаційний, хімічний, психологічний. Засоби індивідуального захисту. Евакуація. Правила перебування у захисних спорудах. Допомога уразливим категоріям населення.

Змістовий модуль 2. Специфіка цивільного захисту у системі «людина-людина»

Тема 8. Особливості цивільного захисту у системі «людина-людина»

Специфіка поведінки людей в умовах НС. Хворобливі психологічні стани: марення, галюцинації, ступор, апатія, рухові порушення, агресія, реакція плачу, реакція горя та алгоритми поведінки у разі їх виникнення.

Тема 9. Алгоритми поведінки у разі надзвичайних ситуацій військового характеру

Актуальність військових небезпек в умовах сьогодення. Поведінка в разі обстрілів, бомбувань, хімічного, біологічного, радіаційного забруднення території, терактів. Ознаки наявності вибухових речовин. «Тривожна валіза» та її склад. Склад аптечки першої допомоги. Вихід з території, що обстрілюється. Екстрена допомога та самопомога у НС.

Практичне заняття № 5 «Моніторинг, прогнозування НС та алгоритми поведінки у разі виникнення (в галузі діяльності)»

5. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1.						
Змістовий модуль 1. Охорона праці в галузі						
Тема 1. Міжнародні норми та законодавство України в галузі охорони праці	8	2				6
Тема 2. Основні законодавчо-правові засади охорони праці в галузі	10	2				8
Тема 3. Система управління охороною праці	8	2				6
Тема 4. Чинники, що формують умови праці	13	2	2		2	7
Тема 5. Запобігання травматизму та професійної захворюваності в галузі	17	2	6		3	6
Разом за ЗМ 2	56	10	8		5	33
Модуль 2. Цивільний захист						
Тема 1. Загальні засади ЦЗ в Україні	4	2				2

Тема 2. Види ЦЗ населення	4	2				2
Тема 3. Особливості ЦЗ у системі «людина- людина»	6	2	1		1	2
Тема 4. Алгоритми поведінки у разі НС військового характеру	10	4	1		1	4
Разом за ЗМ2	24	10	2		2	10
ІНДЗ	10					
Усього	90	20	10		7	53

6. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

7. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Стрес як негативний виробничий чинник	2
2	Запобігання травматизму в галузі діяльності	2
3	Професійні захворювання та їх профілактика	2
4	Актуальні проблеми охорони праці у галузі освіти	2
5	Моніторинг, прогнозування НС та алгоритми поведінки у разі виникнення (в галузі діяльності)	2
	Усього:	10

8. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

9. САМОСТІЙНА РОБОТА

1	Опрацювати міжнародний стандарт SA 8000 «Соціальна відповідальність»	4
2	Опрацювати міжнародний стандарт ISO 26000 «Настанова по соціальній відповідальності»	4

3	Опрацювати «Положення про організацію роботи з охорони праці учасників навчально-виховного процесу в установах і навчальних закладах»	6
4	Опрацювати ЗУ «Про охорону праці»	4
5	Провести моніторинг місць потенційної небезпеки на об'єкті господарювання в галузі діяльності	2
6	Навести прояви стресу у фізіологічній сфері	1
7	Навести прояви стресу у психоемоційній сфері	1
8	Вказати наслідки стресу для організму	1
9	На основі досвіду виробничої практики охарактеризувати співвідношення психологічних і фізіологічних травм у галузі діяльності	1
10	Проаналізувати власну схильність до захворювань із числа професійних в контексті спадковості (хто з кровних родичів хворіє на такі хвороби) та набутості (чи сприяють власні перенесені захворювання підвищеній схильності до професійних захворювань).	2
11	Опрацювати положення «Про порядок розслідування нещасних випадків, що сталися під час навчально-виховного процесу в навчальних закладах»	3
12	На основі статистичних даних та досвіду виробничої практики провести моніторинг частоти різних видів травм у галузі діяльності	1
13	Навести санітарно-гігієнічні вимоги до приміщень у галузі діяльності	1
14	Розробити позаплановий інструктаж для змодельованого випадку травматизму	2
15	Розробити рекомендації для педагогів щодо попередження травматизму у здобувачів освіти	2
16.	Опрацювати ГОСТ 12.2.032-78, ГОСТ 22.269-76, ГОСТ 21.889-76 «Гігієнічні вимоги до організації та обладнання робочих місць із комп'ютерами»	2
17.	Підготувати інформацію про професійні хвороби педагогів за схемою: фізіологічна сутність, ознаки та прояви, профілактичні заходи.	2
18.	Охарактеризувати професійні хвороби за схемою: причини, ознаки, профілактика	2
19.	Запропонувати комплекс заходів щодо підвищення безпеки праці у галузі діяльності	2
20.	Підготувати тези доповіді на міні-конференцію відповідно варіанту завдань з тематики попередження травматизму у галузі діяльності.	2
21.	Провести моніторинг імовірних НС для свого регіону.	3
22.	Змодельювати виникнення НС та розробити алгоритм дій за умови перебування у цей час на робочому місці.	2
23.	Переглянути в мережі Інтернет відео про НС та виокремити типові помилкові дії населення	3
24.	Проаналізувати ризики виникнення НС у сучасних умовах	3
25.	Запропонувати заходи щодо удосконалення навчання з ЦЗ	2
26	Розробити рекомендації щодо дій у НС в галузі діяльності у вигляді презентації	2

10. ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАУКОВО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ

- тези на задану тему
- презентація
- моніторингові дані

11. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

МН1 –словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);
 МН2 –практичний метод (лабораторні та практичні заняття);
 МН3 –наочний метод (метод ілюстрацій і метод демонстрацій);
 МН4 – робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);
 МН5 –відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);
 МН6 –самостійна робота (розв'язання програмних завдань);
 МН7 – індивідуальна науково-дослідна робота студентів.

12. МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

МО1 –залік;
 МО2 –усне або письмове опитування
 МО4 –тестування;
 МО5 – індивідуальні, командні проєкти;
 МО6 – реферативні повідомлення;
 МО7 – презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
 МО8 –студентські презентації та виступи на наукових заходах;
 МО9 – захист лабораторних і практичних робіт

13. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ

- стандартизовані тести;
- модульна контрольна робота;
- індивідуальний проєкт;
- груповий проєкт;
- аналітичний звіт;
- презентація та ін.

14. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Суми балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки в ЄКТС	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
					екзамен (диф. залік)	залік
90-100	A	відмінно	здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі			

			здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить і опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні здібності	Високий (творчий)	відмінно	зараховано
82-89	В	добре	здобувач вищої освіти вільно володіє теоретичним матеріалом, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре	зараховано
74-81	С	добре	здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, загалом застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, з-поміж яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок			
64-73	Д	задовільно	здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, з-поміж яких є значна кількість суттєвих	Середній (репродуктивний)	задовільно	зараховано
60-63	Е	задовільно	здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні,			

			вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні			
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно	не зараховано
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів			

15. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Поточне тестування та самостійна робота									ІНДЗ	Сума
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2					
T1	T2	T3	T4	T5	T61	T7	T8	T9	10	100
8	8	8	8	8	8	8	8	8		
Модульний контроль – 10					Модульний контроль - 8					

Критерії за видами діяльності

№	Вид навчальної діяльності	Оціночні бали	Кількість балів
Т1-Т9	Активність під час лекцій	1	8
	Виконання завдань практичних занять	3	
	Опитування (тестування)	2	
	Виконання завдань СР	2	
Разом за теми		72	
Модульний контроль		18	
ІНДЗ: тези, презентація, моніторингові дані		10	
Разом		100	

16. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Опорні конспекти лекцій.
2. Нормативні документи.
3. Навчальні посібники.
4. Наочні посібники (стенди, плакати, таблиці, засоби захисту).
5. Презентації, відеоматеріали тощо.

17. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Поняття охорони праці в галузі.
  2. Соціальне партнерство (соціальний діалог) в галузі охорони праці.
  3. Соціальне партнерство як принцип законодавчого та нормативно-правового забезпечення охорони праці.
  4. Соціальний діалог в Європейському Союзі та Україні.
  5. Стандарт SA 8000 «Соціальна відповідальність».
  6. Стандарт ISO 26000 «Настанова по соціальній відповідальності».
  7. Вимоги до забезпечення охорони праці в контексті соціальної відповідальності.
- Охорона праці як невід’ємна складова соціальної відповідальності.
8. Міжнародні норми соціальної відповідальності.
  9. Міжнародне співробітництво в галузі охорони праці. Основні напрямки міжнародного співробітництва в галузі охорони праці.
  10. Організація об’єднаних націй, Міжнародна агенція з атомної енергії, Всесвітня організація охорони здоров’я та їх внесок у справу охорони праці.
  11. Міжнародна організація праці: її роль та структура.
  12. Охорона праці – частина соціальної політики ЄС. Основні Конвенції МОП в галузі охорони праці.
  13. Закон України «Про охорону праці».

- 14.Провідні освітянські документи, в яких вказується на необхідність застосування здоров'язберігальних технологій під час освітнього процесу.
- 15.Показчик нормативно-правових актів з питань охорони праці в Україні.
- 16.Державна політика в галузі охорони праці.
- 17.Державне управління охороною праці.
- 18.Обов'язки роботодавця з охорони праці.
- 19.Державний нагляд за охороною праці.
- 20.Громадський контроль за охороною праці.
- 21.Стан охорони праці в Україні.
- 22.Охорона праці жінок.
23. Охорона праці неповнолітніх.
- 24.Охорона праці педагогів.
- 25.Відповідальність за порушення законодавства в галузі охорони праці та її види.
- 26.Система управління охороною праці: її роль та завдання.
- 27.СУОП в закладах освіти.
- 28.Розподіл функціональних обов'язків з охорони праці працівників закладів освіти.
29. Багатоступеневий контроль за станом охорони праці у закладах освіти.
- 30.Посадові інструкції з охорони праці та безпеки життєдіяльності у галузі діяльності: структура та призначення.
- 31.Інструктажі з охорони праці та безпеки життєдіяльності та їх види.
- 32.Орієнтовний перелік питань вступного інструктажу для працівників.
- 33.Орієнтовний перелік питань вступного інструктажу для здобувачів освіти.
- 34.Навчання та перевірка знань з охорони праці працівників.
- 35.Розділ «Охорона праці» колективної угоди.
- 36.Типовий перелік документів з питань охорони праці для закладу освіти.
- 37.Перевірка охорони праці та безпеки життєдіяльності органами державного нагляду.
- 38.Громадський контроль за охороною праці.
- 39.Атестація робочих місць за умовами праці.
- 40.Травматизм та його види: фізіологічний і психологічний.
- 41.Мета та завдання розслідування нещасних випадків. Обов'язки роботодавця щодо розслідування нещасних випадків.
- 42.Основні причини фізіологічного травматизму учасників освітнього процесу. Основні причини психологічного травматизму учасників освітнього процесу.
- 43.Обставини, за яких проводиться розслідування нещасних випадків у освітніх закладах .Спеціальне розслідування нещасних випадків.
- 44.Організація розслідування, склад комісій з розслідування, основні документи. Особливості розслідування та обліку нещасних випадків невиробничого характеру.
- 45.Дослідження та профілактика професійних травматизму та захворюваності.
46. Професійні хвороби зору: причини та профілактика.
47. Професійні хвороби горла та дихальних шляхів: причини та профілактика.
- 48.Професійні хвороби серцево-судинної системи: причини та профілактика.
- 49.Професійні хвороби шлунково-кишкового тракту: причини та профілактика.
- 50.Професійні хвороби нервової системи педагогічних працівників: причини та профілактика.
- 51.Варикозне розширення вен як професійна хвороба: причини та профілактика.
- 52.Завдання страхування від нещасного випадку. Фонд соціального страхування від нещасних випадків.

53. Місця потенційної небезпеки на території закладів освіти та необхідність відповідних заходів з охорони праці.

54. Медико-гігієнічні, адміністративно-технічні та ергономічні заходи організації безпечної роботи з комп'ютером.

55. Режими праці та відпочинку.

56. Вимоги охорони праці до облаштування робочих місць.

57. Санітарно-гігієнічні вимоги до облаштування комп'ютерних лабораторій.

58. Правила поведінки та часові норми до перебування в комп'ютерній лабораторії.

59. Заходи безпеки при організації екскурсій.

60. Загальні санітарно-гігієнічні вимоги до приміщень закладу освіти.

61. Заходи щодо профілактики порушень постави, зору здобувачів освіти.

62. Заходи безпеки при організації різних видів діяльності.

63. Заходи безпеки при проведенні масових заходів.

64. Психолого-педагогічні методи щодо запобігання травматизму здобувачів освіти.

65. Ергономічний підхід до організації розумової діяльності.

66. Заходи з електробезпеки у галузі діяльності.

67. Заходи з пожежної безпеки у галузі діяльності.

68. Роль медоглядів з точки зору охорони праці.

69. Поняття ЦЗ. Єдина державна система ЦЗ.

70. Об'єкти моніторингу ЦЗ.

71. ЦЗ об'єкту господарювання.

72. Інженерний захист.

73. Медичний захист.

74. Радіаційний та хімічний захист.

75. Психологічний захист.

76. Засоби індивідуального захисту. Евакуація.

77. Марення й галюцинації: ознаки та перша допомога.

78. Апатія: ознаки та перша допомога.

79. Ступор: ознаки та перша допомога.

80. Рухове порушення: ознаки та перша допомога.

81. Агресія: ознаки та перша допомога.

82. Страх: ознаки та перша допомога.

83. Плач: ознаки та перша допомога.

84. Істерика: ознаки та перша допомога.

85. Реакція горя: ознаки та перша допомога.

86. Смерть близької людини: ознаки та перша допомога.

87. Поведінка у НС військового характеру

88. Ознаки НС, поведінка у разі загрози НС.

89. Правила перебування у захисних спорудах.

90. Надання екстреної допомоги та взаємодопомоги у НС.

18. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Безпека життєдіяльності. Нормативні документи для навчальних закладів: [упоряд. Васильчук М.В., Бадюк Ю.В.]. Київ: Основа, 2010. 1024 с.

2. Катренко Л.А., Кіт Ю.В., Пістун І.П. Охорона праці. Курс лекцій: Навч. посіб. Суми: Університетська книга, 2009. 540 с.
3. Козяр М.М., Бедрій Я.І., Станіславчук О.В. Основи охорони праці, безпеки життєдіяльності та цивільного захисту населення Київ: Кондор, 2014. 458 с.
4. Охорона праці в навчально-виховних закладах. Методичні рекомендації: [у 6 ч.] / Упоряд. С.М. Пилипишин. Тернопіль: Астон, 2005. Ч. 1-6
5. Пістун І.П. Охорона праці в галузі освіти: Навчальний посібник: [3-тє вид., перероб. і доп.]. Суми: Університетська книга, 2009. 395 с.
6. Професійні захворювання та їхня профілактика / [упоряд. А.В. Фломбойм]. Київ: Шкільний світ, 2011. 104 с.
7. Стеблюк М.І. Цивільна оборона та цивільний захист: підручник. Київ: Знання, 2013. 487 с.

Додаткова

8. *ДСанПіН 5.5.2.008-01 Влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу. Державні санітарні правила і норми.*
9. *ДСанПіН 5.5.6.084-02 Гігієнічні вимоги до друкованої продукції для дітей. Державні санітарні правила і норми.*
10. *ДСТУ 2293-99 «Охорона праці. Терміни та визначення основних понять».*
11. *Надзвичайні ситуації. Основи законодавства України. Київ, 1998. 544 с.*
12. *НПАОП 0.00-1.28-10 Правила охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин. Наказ Держгірпромнагляду від 26.03.2010р. № 65.*
13. *Пістун І.П. Охорона праці (людський чинник): [навчальний посібник]. Львів: Афіша, 2008. 304 с.*
14. *Пожежна безпека в Україні. Законодавство і судова практика: зб. нормат. актів. К: Юрінком Інтер, 2007. 416 с.*
15. *Правові основи працезохоронної політики та охорони праці: навч. посібник. Харків: ХНАМГ, 2011. 173 с.*
16. *Халмурадов Б.Д. Безпека життєдіяльності. Перша допомога в надзвичайних ситуаціях. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 138 с.*

19. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

17. <http://www.menr.gov.ua/> Міністерство екології та природних ресурсів України
18. <http://www.mns.gov.ua/> Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи
19. <http://www.rainbow.gov.ua/> Рада національної безпеки і оборони України
20. <http://www.eriukrtel.net/index.htm> Український інститут досліджень

навколишнього середовища і ресурсів при Раді національної безпеки і оборони України

21. <http://www.dnopr.kiev.ua> – Державний комітет України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду (Держгірпромнагляд).

22. <http://www.social.org.ua> – Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України.

23. <http://base.safework.ru/iloenc> - Енциклопедія охорони і безпеки праці МОТ

24. <http://base.safework.ru/safework> - Бібліотека безпеки праці МОТ.

25. <http://www.nau.ua> - Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)».